

Նշանակելի է որ հակառակ անոր որ Յովհաննէս եպս. Հղուեցիէն ոչինչ կը մնայ մեզի հասած իբր գրաւոր աշխատանք կամ գրչագրութիւն և չի յիշուիր ուէ աշակերտ, 1574ին զայն կը կոչեն «քանիքուն եւ ինքեւրապառ քաջ եւ արի... վարդապետ» և կ'ըսեն թէ «նա միայն էր մնացել յուսատու Հայոց ազգիս» (տե՛ս, Տրդատ եպս. Պալեան, Յուսէ Հայ Զեռագրաց Ս. Աստուածածին Եկեղեցւոյ Կէտարէոյ, էջ 59)(\*)։ Գրիգոր Կեսարացի իր ծննդավայրին այս չարժման ազդեցութիւնը կրած է և թերեւս այս ներշնչման տակ եղած է հետամուտ ուսման և զարգացման և դիմած է Ամիդ, ժամանակին ամենէն գլխաւոր և ամենէն զարգացած վարդապետին՝ Սրապիոն Ուռհայեցիի քով աշակերտելու համար։

Ինչպէս արդէն բացատրուեցաւ, ողբալի էր Հայերու կացութիւնը ժէ. դարուն վերջին կիսուն և էջմիածին բարոյապէս չափազանց անկեալ կացութեան մը մէջ կը գտնուէր։

---

(\*) Որչափ որ այս յիշատակարանը պարունակող Զեռագիր **Քարոզագիրք** ին գրութեան վայրը անձանօթ է, սակայն ձեռագրին Կեսարիա գտնուելէն կրնանք հետեւցնել թէ անիկա ապահովաբար կը պատկանէր Յովհաննէս եպս. Հղուեցիի։